

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

**ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
ІНСТИТУТ МАТЕМАТИКИ, ФІЗИКИ І ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

**СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ В
ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ: МЕТОДОЛОГІЯ,
ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ**

Збірник наукових праць

Випуск двадцять четвертий

**Київ-Вінниця
2010**

УДК 378.14
ББК 74.580
С95

Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 24 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. - Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. – 564 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України (протокол № 4 від 22.04.10 р.) і вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 9 від 28.04.10 р.).

Редакційна колегія:

І.А. Зязюн, доктор філософських наук, професор, академік АПН України, голова (м. Київ)
Н.Г. Ничкало, доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України (м. Київ)
Р.С. Гуревич, доктор педагогічних наук, професор, академік АН вищої освіти України
заступник голови (м. Вінниця)
С.У. Гончаренко, доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України (м. Київ)
В.К. Сидоренко, доктор педагогічних наук, професор, член-кор. АПН України (м. Київ)
С.О. Сисоєва, доктор педагогічних наук, професор, член-кор. АПН України (м. Київ)
О.В. Шестопалюк, кандидат педагогічних наук, професор (м. Вінниця)
Б.А. Брилін, доктор педагогічних наук, професор (м. Вінниця)
М.Ю. Кадемія, кандидат педагогічних наук, доцент, відповідальний секретар (м. Вінниця)
В.І. Ключко, доктор педагогічних наук, професор (м. Вінниця)
О.М. Коберник, доктор педагогічних наук, професор (м. Умань)
І.М. Козловська, доктор педагогічних наук (м. Львів)
А.М. Коломієць, доктор педагогічних наук (м. Вінниця)
О.Г. Романовський, доктор педагогічних наук, професор (м. Харків)
М.І. Сметанський, доктор педагогічних наук, професор (м. Вінниця)
Г.С. Тарасенко, доктор педагогічних наук, професор (м. Вінниця)
В.І. Шахов, доктор педагогічних наук (м. Вінниця)

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, працівників вищих навчальних закладів I–II і III–IV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методик навчання у підготовку кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів.

Статті збірника подано в авторській редакції.

Для науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Рецензенти:

Л.В. Барановська, доктор педагогічних наук, професор
О.Г. Романовський, доктор педагогічних наук, професор
М.І. Сметанський, доктор педагогічних наук, професор

ISBN 978-966-2337-01-3

© Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН
України
©Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
© Автори статей

3. Монахов В.М. Информационная технология обучения с точки зрения методических задач реформы школы. 1987. – С.27-36 <http://www.voppsy.ru/issues/1988/882/882027.htm>.
4. Морзе Н.В. система забезпечення якості навчання студентів <http://www.iteach.com.ua/news/narada>
5. Чорноморець І.М. можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у методичній та практичній підготовці майбутніх учителів <http://www.iteach.com.ua/news/narada>
6. Швець Д.Є. Соціальна необхідність комп'ютеризації освіти <http://mpu.melitopol.net/confer/2001/newtech/5/shvec.htm>.
7. Шевнюк О.Л. Інформаційні технології у культурологічній освіті студентів <http://mpu.melitopol.net/confer/2001/newtech/5/shevnyuk.htm>.

Освіта, як одна з найважливіших складових суспільства, з одного боку, залежить від процесів, що відбуваються в ньому, повинна швидко реагувати й відповідати стану науково-технічного прогресу, тенденціям розвитку економічної сфери країни, з іншого, безумовно, впливає на всі процеси й сторони життя оскільки готує фахівців, розвиває особистість, формує певні життєві погляди. Тому, особливої уваги заслуговує сучасний стан, проблеми впровадження й перспективи інноваційних технологій в освіті нашої країни. Статтю присвячено проблемам упровадження інноваційних освітніх технологій.

Ключові слова: інформаційні технології, програмне забезпечення, інформатизація освіти, локальна мережа, електронний підручник, державна підтримка.

Образование, как одно из составляющих общества, с одной стороны, зависит от процессов, что происходят в нем, должно быстро реагировать и соответствовать состоянию научно-технического прогресса, тенденциям развития экономической сферы страны, с другой, безусловно, влияет на все процессы и стороны жизни поскольку готовит специалиста, развивает личность, формирует определенные жизненные взгляды. Поэтому, особое внимание заслуживает состояние, проблемы внедрения и перспективы инновационных технологий в образовании нашей страны. Статья посвящена проблемам внедрения инновационных образовательных технологий.

Education as one of the most important components of society, depending on one hand on the processes happening in it, must quickly react and correspond to the state of scientific and technical progress, trends of country economic sphere development, on the other hand, it certainly influences all the processes and sides of life as it trains specialists, develops personality, forms certain life views. That is why the modern state, problems of implementation and prospects of innovative technologies in our country deserve special attention. The article is dedicated to the problems of implementation of innovative educational technologies.

УДК 796.071.4.001
ББК 74

О.В. Сопотницька
м. Тернопіль, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Спорт сприяє досягненню фізичної та духовної досконалості людини, виявленню резервних можливостей організму, формуванню патріотичних почуттів у громадян і позитивного міжнародного іміджу держави. Провідною постаттю цього процесу є тренер-викладач. Держава забезпечує підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту. Право проводити фізкультурно-оздоровчу та спортивну діяльність, надається фахівцям, які мають спеціальну освіту та відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень. Тренери проходять обов'язкову атестацію в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту [5].

Тренер – одна з найважливіших фігур у спорті, без якого важко собі уявити сучасну спортивну діяльність. Професійна майстерність тренера - це результат постійно зростаючих знань і вмінь, організаційних здібностей і особистих якостей [6].

За своєю популярністю волейбол займає провідне місце на світовій спортивній арені. За сто років свого бурхливого розвитку волейбол пройшов шлях від гри для відпочинку і розваг до олімпійського виду спорту [4].

Участь провідних волейбольних команд у чемпіонатах України, Європи, світу, Олімпійських іграх свідчить про постійне зростання конкуренції на спортивній арені. Це висуває підвищені вимоги до рівня техніко-тактичної майстерності, загальної та спеціальної фізичної підготовленості окремих гравців і команди в цілому, а також у підготовці спортивного педагога, неодмінною умовою якої є якість керування підготовленістю спортсменів.

Система професійної підготовки фахівців, у тому числі й фахівців галузі фізичного виховання та спорту, розвивається згідно з вимогами сучасних соціально-економічних умов. У наш час, суспільство з ринковою економікою, що постійно розвивається, вимагає від закладів освіти підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних творчо, самостійно мислити, швидко пристосовуватися до змін, що відбуваються в навколишньому середовищі країни, готових до виконання своїх обов'язків у майбутній професійній діяльності [2].

Проблема підготовки висококваліфікованих тренерських кадрів через систему педагогічних ВНЗ – одна з найбільш важливіших сучасних проблем. Тому завданням факультету фізичного виховання є підвищити якість професійно-педагогічних умінь і навичок майбутніх фахівців.

Проблема організації системи підготовки сучасних тренерів у навчальних закладах освіти є однією з актуальних проблем у процесі формування особистісних професійних якостей майбутнього фахівця.

Теоретичній розробці питань формування особистості майбутнього вчителя фізичного виховання присвячено експериментальні кандидатські дисертації С. Балбенка, О. Ємця, Н. Зубанової та І. Ткаченко. Різні аспекти професійно-педагогічної підготовки студентів факультету фізичного виховання вищих педагогічних закладів України розкривались у дисертаційних дослідженнях А. Забори, Я. Ніфаки, В. Пристинського, С. Савчука, Л. Сущенко, А. Цьося, Б. Шияна, та в статтях М. Баки, О. Вацеби, А. Герцика, М. Данилка, А. Огнистого; рівень готовності тренера до виховної роботи з юними спортсменами (Г. Будат'янц). Аналіз наукових джерел виявив, що проблема підготовки фахівців фізичного виховання до тренерської діяльності практично не висвітлена.

Мета даної статті – проаналізувати аспекти підготовки фахівців фізичного виховання до тренерської діяльності та окреслити шляхи підвищення якості такої підготовки.

Педагогічна діяльність тренерів являє собою розв'язання низки педагогічних завдань (Н. Кузьміна, А. Акімова, А. Ісаєв, А. Деркач, З. Леонова)[1]. Праця тренера - викладача є різнобічною і має, як правило, індивідуальний і творчий характер. Основної мети навчання і виховання в команді тренер досягає складними шляхами, у числі яких перетворення навчання спортсменів у самонавчання, зовнішньої регуляції їхніх дій і вчинків у саморегуляцію. Вирішити таку важливу задачу тренер може лише усвідомивши загальну мету, розклавши її на більш часткові, супідрядні цілі, перетворивши їх у конкретні педагогічні задачі, виявивши творчий підхід до справи.

Отже, творчість тренера можна більш конкретно визначити як процес створення нових шляхів вирішення різних типів педагогічних задач. Однак творча діяльність тренера специфічна, оскільки об'єкт педагогічної діяльності – особистість підлітка, що розвивається – є одночасно і об'єктом, активним учасником процесу виховання [1].

Досліджуючи показники характеристик креативності як спортсменів-студентів так і діючих тренерів О. Басенко [1] підтвердила необхідність у процесі фундаментальної підготовки в навчальних закладах відповідного профілю, приділяти розвитку у спортсменів творчого потенціалу і його таких важливих складових як творче мислення, допитливість, оригінальність, уява, інтуїція і творче ставлення до роботи.

Одним із важливих аспектів у підготовці фахівців фізичного виховання до тренерської діяльності є проблема формування індивідуального стилю особистості. Впливом індивідуального стилю на професійну діяльність тренера підкреслює особливу роль прояву своєї індивідуальності в процесі професійної діяльності, оскільки, виступаючи в ролі наставника, вчителя, вихователя, він не лише забезпечує високу фізичну підготовленість спортсмена, але і впливає на становлення характеру, ціннісних установок, емоційної сфери, тобто формує і виховує особистість в цілому [8].

Одним із ключових аспектів у підготовці фахівців до тренерської діяльності можна вважати міжособистісне спілкування тренера зі спортсменом. Від індивідуального стилю спілкування тренера залежить ефективність розвитку і результативність спортсмена, тому одним із факторів успішної спільної діяльності в спортивній команді можна виділити стиль спілкування тренера з спортсменами. Від стилю спілкування тренера залежить не тлише подальша зацікавленість спортсмена даним видом спорту, але й узгодженість з іншими членами команди, задоволеність собою, спортивними досягненнями, рівнем спортивної майстерності, тренером. Результативність взаємодії багато в чому визначається міжособистісною компетентністю, що розглядається як одна з професійно значущих якостей фахівця, який працює з людьми, і характеризується як здатність людини успішно взаємодіяти з іншими особами [7].

Досліджуючи психолого-педагогічні взаємовідношення в системі «тренер-спортсмен» науковцями виявлено, що тренер – найголовніший наставник, причому для юного спортсмена він являється ще й орієнтиром у становленні особистості. Серйозну увагу необхідно привернути на стиль поведінки тренера і конкретного спортсмена в процесі тренувань і змагань, а також на стиль спілкування тренера зі спортсменами (авторитарний, демократичний, ліберальний). Оскільки практика свідчить, що конфліктні ситуації з учнями виникають у вчителів із різними стилями спілкування. Г. Проценко [7] у результаті власних досліджень ролі тренера в розвитку міжособистісних відносин у системі «тренер-спортсмен» (на прикладі юних волейболісток) виявив, що вони визначаються стилем спілкування тренера у своїй діяльності, його різнобічністю в емоційному, поведінковому і гностичному компонентах.

На нашу думку однією з проблем розвитку волейболу в Україні є недосконалість системи дитячо-юнацького волейболу (який є базовим для подальших високих результатів), а саме нестача і низький професійний рівень дитячих тренерів, падіння престижу професії тренера. Саме тому в нових соціально-економічних умовах розвитку українського суспільства, ми розглядаємо проблему організації ефективного процесу підвищення рівня підготовленості тренерів дитячо-юнацьких і професійних команд з волейболу. Основним завданням педагогічного ВНЗ, а саме факультету фізичного виховання є підвищення якості професійно-педагогічних умінь і навичок майбутніх фахівців. Навчаючись у вузі, студенти повинні одержати обсяг техніко-тактичних дій, та володіти вміннями та навичками навчати цим діям своїх учнів.

Ми вважаємо, що варто все більше уваги приділяти підвищенню ефективності й якості навчального процесу факультетів фізичного виховання, розробці й упровадженню нових засобів, методів і змісту навчання. Адже навчальна діяльність наших студентів значною мірою позбавлена творчості. На нашу думку виправити таке становище суттєво допоможе організація самостійної роботи. Саме її впровадження створює надійні основи для розвитку ініціативи та самостійності, здійснення диференціації та індивідуалізації навчання, формування у студентів власних поглядів і переконань.

Наступним напрямком розв'язання проблеми є інформаційне забезпечення діяльності майбутнього тренера, яке впливає на ефективність тренувального процесу. Недостатнє забезпечення тренера необхідною літературою приводить до поступового відставання від загальних тенденцій підготовки юних спортсменів.

Ще одним напрямком розв'язання проблеми ми вважаємо забезпечення у майбутнього фахівця високого рівня активності спортсменів по відношенню до спортивної діяльності. Ключовим елементом є мотиваційна орієнтація, яка пов'язана з бажанням активно займатись обраним видом спорту. Тренер у першу чергу повинен прагнути забезпечити таку організацію і зміст тренувального процесу, які б постійно ставили перед спортсменом завдання свідомого вдосконалення. Адже мотивація спортсмена взаємопов'язана з усім комплексом складових сучасної системи підготовки – організацією і матеріальним забезпеченням, ефективністю по відношенню до техніко-тактичної, фізичної і психологічної підготовленості спортсмена, системою профілактики травм і захворювань.

Таким чином, необхідно використовувати всі можливі чинники, що забезпечують якість підготовки майбутніх тренерів у процесі навчання у ВНЗ.

Література:

1. Басенко, О. Дослідження креативності особистості тренера [Текст] / О. Басенко // Молода спортивна наука України : Зб. наук. праць з галузі фізкультури і спорту. – Львів : Укр. технолог., 2006. – Вип.10: У 4 т. : Кн.1. – . – С. 15-19.
2. Безкоровайна, Л.В., Сватсьєв, А.В. Деякі аспекти організації процесу підготовки фахівців фізичного виховання та спорту до майбутньої професійної діяльності у вищих навчальних закладах / Л.В. Безкоровайна, А.В. Сватсьєв // Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт, 2009. - № 2.
3. Будатьянц, Г.Н. Повышение уровня готовности тренеров к воспитательной работе с юными спортсменами: Автореф. дис. канд. пед. наук/ Г.Н. Будатьянц – Харьков. 1991. – 21с.
4. Волков, Е.П. Роль психологической подготовки в проявлении спортивного мастерства волейболистов высокого класса / Волков Е.П. // Физическое воспитание студентов творческих специальностей / ХГАДИ (ХХПИ). - Харьков, 2004. - N 2. - С. 11-19.
5. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». – К., 1993. – 22 с.
6. Кухтій, С. Зміст і структура професійно-педагогічних вмінь та навичок тренера з боротьби дзюдо [Текст] / С. Кухтій // Спортивний вісник Придніпров'я. – Дніпропетровськ, 2004. – №7. – . – С.51-53.
7. Проценко, Г. Роль тренера в розвитку міжособистісних відносин у системі «тренер-спортсмен» (на прикладі юних волейболісток) [Текст] / Проценко Г. // Теорія і методика фізичного виховання і спорту, 2006. – № 3. – . – С. 75-79.
8. Романина, Е.В. Особенности формирования индивидуального стиля тренера в процессе профессиональной деятельности [Текст] / Е.В. Романина, Е.А. Романин // Теория и практика физической культуры, 2006. – № 6. – . – С. 18-24.
9. Сущенко, Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) / Сущенко Людмила Петрівна ; Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України ; Запорізький держ. ун-т. – Запоріжжя : Запорізький держ. ун-т, 2003. – 442 с.

На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури та власного досвіду викладацької діяльності в статті висвітлена проблема підготовки фахівців фізичного виховання до тренерської діяльності. Серед основних напрямків такої підготовки визначено – мотиваційна орієнтація, організація самостійної роботи, інформаційне забезпечення діяльності майбутнього тренера.

Ключові слова: тренерська діяльність, фахівець фізичного виховання, процес підготовки, волейбол, тренер-викладач.

На основе анализа психолого-педагогической литературы и собственного опыта преподавательской деятельности в статье представлена проблема подготовки специалистов физического воспитания к тренерской деятельности. Среди основных направлений такой подготовки определено – мотивационная ориентация, организация самостоятельной работы, информационное обеспечение деятельности будущего тренера.

Ключевые слова: тренерская деятельность, специалист физического воспитания, процесс подготовки, волейбол, тренер - преподаватель.

On the basis of analysis of psychological-pedagogical literature and own experience of teaching activity, in the article, the specialists problem of physical education of preparation to trainer's activity, is found out. Among the basic directions of such preparation is defined: motivational orientation, organization of individual work, informative providing of activity of future trainer.

Keywords: trainer's activity, specialist of physical education, process of preparation, volleyball, trainer-teacher